

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

ODLUKA

Zahtjev br. 56094/12
Jovo GRUBIĆ
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 9. lipnja 2015. u vijeću u sastavu:

Isabelle Berro, *predsjednica*,
Elisabeth Steiner,
Khanlar Hajiyeu,
Mirjana Lazarova Trajkovska,
Erik Møse,
Ksenija Turković,
Dmitry Dedov, *suci*,

i André Wampach, zamjenik *tajnika Odjela*,

Uzimajući u obzir gore navedeni zahtjev podnesen 13. kolovoza 2012.,
uzimajući u obzir očitovanje koje je dostavila tužena Vlada i odgovor na
očitovanje koji je dostavio podnositelj zahtjeva,
nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

1. Podnositelj zahtjeva, g. Jovo Grubić, hrvatski je državljanin koji je rođen 1952. godine i živi u Golubiću. Pred Sudom ga je zastupao g. L. Šušak, odvjetnik iz Zagreba.

2. Hrvatsku Vladu (Vlada) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

A. Okolnosti predmeta

3. Činjenice predmeta, prema navodima stranaka, mogu se sažeti kako slijedi.

1. Pozadina predmeta

4. Tijekom 1991. i 1992. godine, srpske paravojne snage stekle su kontrolu nad otprilike trećinom teritorija Hrvatske te proglasile Srpsku autonomnu oblast Krajinu (u daljnjem tekstu: „Krajina“). Majka podnositelja zahtjeva, N.G., nastavila je živjeti u Golubiću, selu u „Krajini“. Početkom kolovoza 1995. godine hrvatske su vlasti najavile vojnu akciju s ciljem vraćanja kontrole nad „Krajinom“. Akcija je dobila kodno ime „Oluja“ te se odvila od 4. do 7. kolovoza 1995. godine. Prije te akcije, velika većina stanovništva „Krajine“ pobjegla je iz Hrvatske, prvo u Bosnu i Hercegovinu, a kasnije je velik broj njih otišao živjeti u Srbiju. Neki su se nakon rata vratili u Hrvatsku. Procjenjuje se da je broj ljudi koji su pobjegli između 100.000 i 150.000.

2. Ekshumacija i identifikacija tijela majke podnositelja zahtjeva

5. Dana 23. svibnja 2002. podnositelj je podnio zahtjev Jugoslavenskom Crvenom križu u Beogradu za pokretanje potrage za njegovom majkom. Tvrdio je da je njegova majka nestala dana 5. kolovoza 1995. godine u Golubiću, tijekom vojne akcije „Oluja“.

6. U svibnju 2002. tijelo majke podnositelja zahtjeva ekshumirano je u Golubiću i prebačeno u Zavod za sudsku medicinu u Zagrebu. Dana 19. studenoga 2002. provedena je obdukcija koja nije uspjela utvrditi uzrok smrti. Dana 6. prosinca 2002. podnositelju je dostavljen nalaz obdukcije i tijelo je predano obitelji. Tijelo je pokopano na groblju u Golubiću točno neutvrđenog datuma.

3. Parnični postupak za naknadu štete

7. Dana 27. prosinca 2006. podnositelj je podnio tužbu za naknadu štete protiv države Općinskom sudu u Kninu. Dana 7. prosinca 2007. tužbeni je zahtjev odbijen s obrazloženjem da su okolnosti smrti njegove majke i dalje nepoznate. Stoga, podnositelj zahtjeva nije uspio dokazati ni da su njegovu majku ubili pripadnici hrvatskih oružanih snaga niti da je njezina smrt „posljedica terorističkih akata ili nasilja s ciljem teškog narušavanja javnog reda“ te da njezina smrt nije bila vezana uz rat. Županijski sud u Šibeniku potvrdio je presudu 30. kolovoza 2010. godine, a Vrhovni sud Republike Hrvatske 6. travnja 2011. godine.

8. Ustavni je sud odbio naknadnu ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva 16. veljače 2012. godine.

B. Mjerodavno domaće pravo i praksa

9. Mjerodavne odredbe Zakona o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija (Narodne novine Republike Hrvatske br. 17/2003 od 23. srpnja 2003. – „Zakon o odgovornosti“), koji je stupio na snagu 31. srpnja 2003. godine, glasi kako slijedi:

Članak 1.

„(1) Ovim se Zakonom uređuje odgovornost za štetu počinjenu aktima terora i drugim aktima nasilja poduzetim s ciljem teškog narušavanja javnog reda zastrašivanjem i izazivanjem osjećaja nesigurnosti građana (...).

(2) U smislu ovoga Zakona terorističkim aktom smatra se osobito akt nasilja izvršen u pravilu iz političkih pobuda [motiva] s ciljem izazivanja straha, užasa i osjećaja osobne nesigurnosti građana.“

Članak 2.

„Za štetu iz članka 1. ovoga Zakona odgovara Republika Hrvatska (...).“

Članak 3.

„Obveza naknade štete po ovom Zakonu postoji neovisno o tome je li štetnik utvrđen, kazneno progonjen ili proglašen krivim.“

Članak 7. stavak 1.

„(1) Oštećenik ima pravo samo na naknadu one štete koja je posljedica smrti, tjelesne povrede ili oštećenja zdravlja.“

10. Zakon o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata (Narodne novine br. 117/2003 od 23. srpnja 2003.) uređuje uvjete pod kojima država snosi odgovornost za isplatu naknade štete koju su uzrokovali pripadnici oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata. Mjerodavne odredbe glase kako slijedi:

Članak 1.

„Ovim se Zakonom uređuje odgovornost Republike Hrvatske za štetu koju su tijekom Domovinskog rata od 17. kolovoza 1990. do 30. lipnja 1996. uzrokovali pripadnici hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga u vojnoj ili redarstvenoj službi ili u svezi s tom službom.“

Članak 2.

„Republika Hrvatska po općim pravilima o odgovornosti za štetu odgovara samo za onu štetu iz članka 1. ovoga Zakona koja nema karakter ratne štete.“

Članak 3.

„(1) Ratnom štetom u smislu ovoga Zakona smatra se osobito:

– šteta uzrokovana za vrijeme i na prostoru odvijanja vojnih akcija svim sredstvima i oblicima ratnih borbenih djelovanja (bombardiranje, granatiranje, mitraljiranje, eksplozije, miniranje, pokreti trupa i sl.),

– šteta od izravne i konkretne vojne koristi ako je, s obzirom na vrijeme i mjesto izvršenja u izravnoj i neposrednoj funkciji vojnih operacija, i to posebice:

(a) šteta nastala kao izravna posljedica bilo koje zaštitne ili pripremne mjere nadležnih vojnih vlasti poduzete s ciljem otklanjanja, odnosno sprječavanja izvršenja bilo kojega neprijateljskog napada,

(b) šteta nastala kao izravna posljedica zaštitnih ili pripremnih mjera nadležnih vojnih vlasti poduzetih u očekivanju neprijateljske akcije (radovi na zemljištu, oduzimanje pokretnina, zauzimanje nekretnina i sl.),

(c) šteta nastala kao izravna posljedica mjera poduzetih s ciljem sprječavanja širenja ili ublažavanja posljedica štete opisane u podstavku 1. ovoga stavka,

– šteta koja je po svojim učincima, te konkretnim okolnostima vremena i mjesta počinjenja štetne radnje, izravno izazvana ratnim stanjem i neposredno se nadovezuje na ratne operacije (izravne posljedice ratnih događaja u svezi s neredima, metežom, panikom, evakuacijom i sličnim zbivanjima neposredno nakon poduzetih ratnih operacija).

(2) Pretpostavlja se da je posljedica ratnog čina (ratna šteta) ona šteta koju su tijekom Domovinskog rata od 17. kolovoza 1990. do 30. lipnja 1996. uzrokovali pripadnici hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga u vojnoj ili redarstvenoj službi ili u svezi s obavljanjem vojne ili redarstvene službe, ako je počinjena u vrijeme i na prostoru odvijanja vojnih borbenih akcija, ali oštećenik može dokazivati suprotno.“

PRIGOVORI

11. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da dostupni mehanizmi kaznenog prava u vezi sa smrću njegove majke nisu bili učinkoviti te da nacionalne vlasti nisu istražile moguće etničke motive za njezino ubojstvo. Pozvao se na članke 2. i 14. Konvencije.

12. Nadalje je prigovorio na temelju članka 13. Konvencije u vezi s člankom 2. Konvencije da na raspolaganju nije imao učinkovito pravno sredstvo kojim bi osporio neučinkovitost istrage o smrti njegove majke.

13. Također je prigovorio na temelju članka 13. Konvencije da je njegov zahtjev za naknadu štete odbijen s obrazloženjem da nije dokazao da su njegovu majku ubili pripadnici hrvatske vojske ili da njezina smrt nije bila „vezana uz rat“. Tvrđio je da nije postojalo učinkovito pravno sredstvo u odnosu na njegov tužbeni zahtjev za naknadu štete.

PRAVO

A. Navodna povreda članka 2. i članka 14. Konvencije

14. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da vlasti nisu poduzele odgovarajuće i prikladne mjere kako bi istražile okolnosti smrti njegove majke te privede počinitelje pravdi. Također je tvrdio da je njegova majka ubijena zbog svoje srpske nacionalnosti te da nacionalne vlasti nisu istražile taj čimbenik. Pozvao se na članke 2. i 14. Konvencije, koji glase kako slijedi:

Članak 2.

„1. Pravo svakoga na život zaštićeno je zakonom. Nitko ne smije biti namjerno lišen života osim u izvršenju sudske presude na smrtnu kaznu za kaznena djela za koje je ta kazna predviđena zakonom.

2. Nije u suprotnosti s odredbama ovoga članka lišenje života proizašlo iz upotrebe sile koja je bila nužno potrebna:

- (a) pri obrani bilo koje osobe od protupravnog nasilja;
- (b) pri zakonitom uhićenju ili pri sprječavanju bijega osobe zakonito lišene slobode;
- (c) radi suzbijanja pobune ili ustanka u skladu sa zakonom.“

Članak 14.

„Uživanje prava i sloboda koje su priznate u ovoj Konvenciji osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi, kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili druga okolnost.“

1. Tvrdnje stranaka

15. Vlada je tvrdila da podnositelj nije iscrpio sva dostupna domaća pravna sredstva. Tvrdili su da je podnositelj mogao podnijeti pritužbu protiv pojedinih policijskih službenika ili zaposlenika Državnog odvjetništva koji su bili zaduženi za istragu o smrti njegove majke. Takva je pritužba mogla uzrokovati pokretanje stegovnog postupka. Što se tiče zaštite od navodne nezakonitosti u postupanju domaćih vlasti, Vlada je istaknula da je podnositelj mogao tražiti naknadu štete od države sukladno Zakonu o sustavu državne uprave. Tvrdili su da je takvu kombinaciju pravnih sredstava Sud smatrao učinkovitim u predmetu *D.J. protiv Hrvatske* (br. 42418/10, 24. srpnja 2012.).

16. Nadalje je tvrdila da je zahtjev podnesen izvan šestomjesečnog roka jer se podnositelj nikada nije raspitivao o tijeku istrage o okolnostima smrti njegove majke.

17. Podnositelj je tvrdio da je poštovao sve kriterije dopuštenosti.

2. Ocjena Suda

18. Sud ne mora rješavati sva pitanja stranaka jer je ovaj dio zahtjeva u svakom slučaju nedopušten zbog nepoštivanja pravila o šest mjeseci propisanog člankom 35. Konvencije iz sljedećih razloga.

19. Sud ponavlja da je svrha pravila o šest mjeseci promicati pravnu sigurnost i osigurati da se predmeti u kojima se postavljaju pitanja na temelju Konvenciju rješavaju u razumnom roku. Cilj mu je također zaštititi vlasti i druge uključene osobe od situacije u kojoj su duže vrijeme u stanju neizvjesnosti (vidi *Bayram i Yildirim protiv Turske* (odluka), br. 38587/97, ECHR 2002-III, i *Bulut i Yavuz protiv Turske* (odluka), br. 73065/01, 28. svibnja 2002.).

20. Kada ne postoje dostupna pravna sredstva ili su ocijenjena kao neučinkovita, šestomjesečni rok u načelu počinje teći od datuma čina kojem se prigovara (vidi *Hazar i drugi protiv Turske* (odluka), br. 62566/00, 10. siječnja 2002.). Međutim, u posebnim se okolnostima mogu primjenjivati posebna razmatranja, kada neki podnositelj koristi ili se poziva na naizgled postojeće sredstvo i tek kasnije postane svjestan okolnosti koje sredstvo čine nedjelotvornim; u takvom je slučaju primjereno računati početak šestomjesečnog roka od datuma kad je podnositelj prvi put postao svjestan ili trebao postati svjestan tih okolnosti koje sredstvo čine neučinkovitim (vidi *Paul i Audrey Edwards protiv Ujedinjene Kraljevine* (odluka), br. 46477/99, 7. lipnja 2001.).

21. Što se tiče podnositeljeve tužbe za naknadu štete, Sud ističe da je tražio naknadu štete u vezi sa smrću njegove majke. Međutim, u okolnostima ovog predmeta taj postupak nije relevantan za postupovnu obvezu države na temelju članka 2. Konvencije te stoga ne utječe na računanje šestomjesečnog roka (usporedi s predmetom *Narin protiv Turske*, br. 18907/02, stavak 48., 15. prosinca 2009.).

22. Sud ponavlja da obveza zaštite prava na život na temelju članka 2. Konvencije, u vezi s općom dužnosti države na temelju članka 1. Konvencije da svakoj osobi pod svojom jurisdikcijom osigura prava i slobode određene u Konvenciji također podrazumijeva da postoji neki oblik učinkovite službene istrage u slučaju ubojstva pojedinaca zbog uporabe sile (vidi, *mutatis mutandis*, *McCann i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 27. rujna 1995., Serija A br. 324, stavak 161.; i *Kaya protiv Turske*, 19. veljače 1998., *Izvješća o presudama i odlukama* 1998-I, stavak 86.; i *Paul i Audrey Edwards*, citirano gore, stavak 69.). Sud ističe da u ovom predmetu nije utvrđeno da je smrt majke podnositelja bila posljedica uporabe sile. Još uvijek je nepoznat uzrok smrti. Stoga je predmet sumnje je li postupovna obveza na temelju članka 2. Konvencije uopće aktivirana u okolnostima ovog predmeta.

23. Bilo kako bilo, Sud ponavlja da se od podnositelja čija je majka preminula očekuje da pokaže određenu razinu revnosti i inicijative (vidi, *mutatis mutandis*, *Bulut i Yavuz*, citirano gore). U ovom predmetu Sud ističe

da podnositelj nikada nije zatražio da nadležne vlasti pokrenu kaznenu istragu o smrti njegove majke. Nakon zahtjeva podnesenog Crvenom križu, tijelo majke podnositelja ekshumirano je 2002. godine te je provedena obdukcija kojom, međutim, nije utvrđen uzrok smrti. Od prosinca 2002. godine nisu poduzete nikakve druge mjere.

24. S obzirom na gore navedene okolnosti ovog predmeta, Sud zaključuje da je dugo prije kolovoza 2012. godine, kad je podnio svoj zahtjev Sudu, podnositelj trebao postati svjestan da vlasti od prosinca 2002. godine nisu uložile daljnje napore kako bi utvrdile okolnosti smrti njegove majke. Međutim, podnio je zahtjev Sudu više od devet godina kasnije. Nije iznio nikakvo opravdanje za takvo kašnjenje.

25. Iz toga slijedi da je ovaj dio zahtjeva podnesen izvan roka te ga treba odbaciti u skladu s člankom 35. stavcima 1. i 4. Konvencije.

B. Navodna povreda članka 13. u vezi s člankom 2. Konvencije

26. Podnositelj je također prigovorio u vezi s člankom 2. Konvencije da na raspolaganju nije imao učinkovito pravno sredstvo kojim bi osporio neučinkovitost istrage o smrti njegove majke. Pozvao se na članak 13. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom, čak i u slučaju kada su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.”

1. Tvrđnje stranaka

27. Podnositelj je tvrdio da na raspolaganju nije imao pravno sredstvo kojim bi osporio manjak učinkovite istrage o okolnostima u kojima je preminula njegova majka.

28. Vlada je odgovorila da je podnositelj imao nekoliko pravnih sredstava na raspolaganju, a koja nije iskoristio (vidi stavak 15. gore).

2. Ocjena Suda

29. Sud ističe da je prigovor podnositelja na temelju članka 13. Konvencije u biti isti kao i prigovori na temelju članka 2. i članka 14. Stoga je ovaj prigovor također podnesen izvan roka te ga treba odbaciti u skladu s člankom 35. stavcima 1. i 4. Konvencije.

C. Navodna povreda članka 6. stavka 1. Konvencije

30. Podnositelj je nadalje prigovorio, pozivajući se na članak 13. Konvencije, da se parnični postupak ne može smatrati učinkovitim pravnim sredstvom u njegovim pokušajima da od države dobije naknadu štete. Sud, kao gospodar pravne karakterizacije činjenica u predmetu, smatra da ovaj

prigovor treba razmotriti u okviru podnositeljeva prava na pristup sudu zajamčenog na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije. Mjerodavni dio članka 6. stavka 1. Konvencije glasi kako slijedi:

„Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ... svatko ima pravo da ... sud ... pravično ispita njegov predmet.“

1. Tvrdnje stranaka

31. Podnositelj je tvrdio da je razlog za neučinkovitost parničnog postupka činjenica da je njegov zahtjev za naknadu štete odbijen s obrazloženjem da nije dokazao da su njegovu majku ubili pripadnici hrvatske vojske ili da njezina smrt nije bila „vezana uz rat“.

32. Vlada je tvrdila da je podnositelj mogao svoj tužbeni zahtjev podnijeti redovitom građanskom sudu te se obratiti pravosudnim organima na raznim stupnjevima koji bi odlučili o osnovanosti njegova zahtjeva.

2. Ocjena Suda

33. Članak 6. stavak 1. jamči da svatko ima pravo da svaki tužbeni zahtjev vezan uz njegova građanska prava i obveze bude iznesen pred sudom. Na taj način ta odredba utjelovljuje „pravo na sud“ od čega pravo na pristup sudu, odnosno pravo na pokretanje postupka pred sudovima u građanskim pitanjima, predstavlja jedan aspekt. „Pravo na sud“ nije apsolutno. Samom svojom prirodom zahtijeva uređenje od strane države. Države ugovornice uživaju određenu slobodu procjene u tom pogledu, no Sud donosi konačnu odluku u pogledu poštivanja zahtjeva iz Konvencije (vidi *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 21. siječnja 1975., stavci 34. *in fine* i 35.-36., Serija A br. 18, i *Z i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 29392/95, stavci 91.-93., ECHR 2001-V).

34. Nadalje prvenstveno je na nacionalnim vlastima, posebice sudovima, da tumače domaće pravo. Uloga suda ograničena je na provjeravanje usklađenosti učinaka takvog tumačenja s Konvencijom. Nadalje, Sud u svakom predmetu svoju ocjenu mora donijeti u svijetlu posebnih značajki postupka u pitanju te u odnosu na cilj i svrhu članka 6. stavka 1. (vidi, *mutatis mutandis*, *Miragall Escolano i drugi protiv Španjolske*, br. 38366/97, 38688/97, 40777/98, 40843/98, 41015/98, 41400/98, 41446/98, 41484/98, 41487/98 i 41509/98, stavak 36., ECHR 2000 I).

35. Hrvatsko je pravo podnositelju nesumnjivo omogućilo pokretanje sudskog postupka. On je tu mogućnost iskoristio podnošenjem tužbe protiv države Općinskom sudu u Kninu (vidi stavak 7. gore) kojom je tražio naknadu štete koju je navodno pretrpio zbog smrti svoje majke. Nakon što je prvostupanjski sud odbio njegov tužbeni zahtjev, podnio je žalbu Županijskom sudu u Šibeniku, kao i Vrhovnom sudu.

36. Nacionalni su sudovi ispitali osnovanost tužbenog zahtjeva podnositelja te su utvrdili da su okolnosti smrti njegove majke i dalje

nepoznate. Zaključili su da podnositelj zahtjeva nije uspio dokazati ni da su njegovu majku ubili pripadnici hrvatskih oružanih snaga niti da je njezina smrt „posljedica terorističkih akata ili nasilja s ciljem teškog narušavanja javnog reda“. Iz tih je razloga tužbeni zahtjev podnositelja odbijen.

37. Čini se da je podnositelj u biti nezadovoljan ishodom predmeta te teretom dokazivanja koji je bio na njemu.

38. Međutim, u skladu s člankom 19. Konvencije, Sud ima dužnost osigurati poštivanje obveza koje Ugovorne stranke imaju prema Konvenciji. To posebice znači da njegova zadaća nije ispravljati činjenične i zakonske pogreške koje je nacionalni sud navodno počinio osim ako i u onoj mjeri u kojoj su izazvale povredu prava i sloboda koje štiti Konvencija (vidi, *inter alia*, *Tamminen protiv Finske*, br. 40847/98, stavak 38., 15. lipnja 2004.).

39. Sud stoga neće u načelu intervenirati, osim u slučaju kad odluke domaćih sudova djeluju proizvoljne ili očigledno nerazumne te ako je cjelokupni postupak bio pošten u skladu s člankom 6. stavkom 1. (vidi *Khamidov protiv Rusije*, br. 72118/01, stavak 170., 15. studenoga 2007., *Anđelković protiv Srbije*, br. 1401/08, stavak 24., 9. travnja 2013.).

40. Mišljenje je suda da je normalna značajka parničnog postupka to da tužitelj mora dokazati svoju tvrdnju. Budući da su nacionalni sudovi utvrdili da podnositelj nije zadovoljio teret dokazivanja, njihovi zaključci prilikom odbijanja tužbenog zahtjeva podnositelja ne djeluju proizvoljno ili očigledno nerazumno.

41. Iz toga slijedi da je ovaj prigovor očigledno neosnovan te ga treba odbaciti u skladu s člankom 35. stavkom 3. točkom (a) i stavkom 4. Konvencije.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

utvrđuje da je zahtjev nedopušten.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 2. srpnja 2015.

André Wampach
Zamjenik tajnika

Isabelle Berro
Predsjednica

Translated by: Alkemist European Translation Company

ALKEMIST
European Translation Agency
ALKEMIST STUDIO d.o.o.
Miramareka 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72488496524

